

Vijftig jaar NAVO

Voor u ligt een speciaal nummer van de *Militaire Spectator* dat geheel is gewijd aan het vijftigjarig bestaan van het Noord-Atlantisch bondgenootschap en waarvan de artikelen gelijktijdig ook in het *Marineblad* verschijnen. Er zijn verschillende redenen om aan dit lustrum meer dan gewone aandacht te besteden. De actief diende lezers zijn uiteraard geheel opgegroeid met de vertrouwde wetenschap dat ons land voor zijn veiligheid is ingebed in een hecht netwerk van politieke en militaire samenwerking met de ons omringende landen rond de Atlantische Oceaan. Toch was het kort na de Tweede Wereldoorlog niet vanzelfsprekend dat Nederland zich zo hecht in een bondgenootschap zou verankeren.

De Duitse inval in mei 1940, gevolgd door de vestiging van de zetel van koningin Wilhelmina

en haar regering in Londen, betekende het feitelijke einde van een eeuw neutraliteit. Slechts een enkeling, waaronder de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken mr. E.N. van Kleffens, zag al tijdens de oorlog het ideaal van een Atlantisch Pact. Vooral de Amerikanen trachtten aan het einde van Tweede Wereldoorlog – in schril contrast met hun opstelling in 1918 – door de vorming van de Verenigde Naties de grote mogendheden tot blijvende samenwerking verbinden. Al gauw trad door de tegenstellingen tussen de Sovjet-Unie en de westerse mogendheden een toestand van Koude Oorlog in, met het berooide Europa als schaakbord.

Nadat ons land in Benelux-verband in maart 1948 toetrad tot het Frans-Britse verdrag van Duinkerken en daarmee lid werd van de Westerse Unie, kwam er weloverwogen een definitief einde aan de Nederlandse neutraliteitspolitiek. Het was vooral Nederland dat liever ook de Verenigde Staten in een veiligheidsconstellatie betrokken zag, zodat de vorming van de NAVO op 4 april 1949 te Washington aan het Nederlandse beleid tegemoet kwam, al zorgde de Indonesische kwestie op het laatste moment voor enige terughoudendheid. Zo kwam de NAVO dus als een passend alternatief voor de afgezworen neutraliteit voor Nederland en sindsdien heeft de Nederlandse bevolking deze keuze in grote meerderheid steeds gesteund.

De NAVO bood ook een uitstekend kader om met de royale Amerikaanse militaire hulp, onderdeel van de Marshall-hulp, de wederopbouw van de Nederlandse en andere West-Europese krijgsmachten te bespoedigen. Voorts kwam al na een jaar onder invloed van de Koreaanse oorlog de geïntegreerde militaire structuur tot stand die we hedentendage nog steeds roemen als één van de sterke punten van de NAVO-samenwerking. De aldus tijdens de jaren van de Koude Oorlog opgebouwde bondgenootschappelijke defensie, met inbegrip van een nucleaire Maginot-linie, heeft er zeker in belangrijke mate toe bijgedragen dat de Koude Oorlog oversloeg in een hete. En dat kon dankzij de samenwerking tegen een prijs die tegelijkertijd ook de enorme groei van de welvaart in ons deel van de wereld niet in de weg stond.

De Nederlandse strijdkrachten waren al die jaren in hun totaliteit dienstbaar aan de NAVO en hun samenstelling, doctrines en tactieken kwamen in NAVO-kader tot stand. Dat is de professionaliteit en de internationale geïntereerdheid van de Nederlandse militair zeer ten goede gekomen. Toen in 1989 de Oost-Westtegenstelling begon plaats te maken voor een onzekerder wereld met multipolaire veiligheidsproblemen, leek het even of de NAVO en daarmee ook het Nederlandse militaire apparaat daar niet onmiddellijk een passend antwoord op had.

Nu, tien jaar verder, kunnen we tevreden vaststellen dat de NAVO met haar tijd is meegegaan en voor ons land nog steeds de 'hoeksteen' van het veiligheidsbeleid vormt. Alle andere kaders waarbinnen sedert 1990 de inzet van de krijgsmacht aan de orde is geweest – variërend van de VN, WEU, OVSE en de ad-hoccoalitie in de Golfoorlog – ten spijt wordt de NAVO wereldwijd als de meest succesvolle veiligheidsorganisatie gezien.

Dat wil niet zeggen dat de interne en externe aanpassing van de NAVO zijn afgerond. Integendeel, tijdens de Top van Washington wordt niet alleen de vijftigste verjaardag gevierd, maar wordt een nieuw hoofdstuk geopend door de aansluiting van drie landen die tien jaar geleden nog tot het Warschaupact behoorden. De NAVO-taak ligt nu vooral buiten in plaats van binnen de grenzen van het bondgenootschappelijk territorium. Veel vragen behoeven een nieuw antwoord en veel nieuw beleid zal nog langs de weg van consensus tussen de bondgenoten moeten worden geformuleerd, en dat zal niet eenvoudig zijn nu de gezamenlijke dreiging niet meer zo'n duidelijk stempel drukt op de besluitvorming en de landen ook regelmatig hun eigen bedoelingen nastreven.

Deze overwegingen hebben meegespeeld toen de redactie dit themanummer over vijftig jaar NAVO de ondertitel 'toen, nu en hoe verder?' meegaf.

Met dit thema voor ogen hebben de redacties van de Militaire Spectator en het Marineblad, mede op initiatief en met medewerking van de Defensiestaf, een uiteenlopende serie artikelen voor dit speciale NAVO-nummer bijeengebracht. Met tevredenheid kunnen we constateren dat de

NAVO-vlag ook in de vaderlandse defensie een samenbindend karakter heeft!

Ten slotte rijst de vraag of de vijftigjarige ook zelf nog verjaardagswensen heeft. Op het moment dat u deze regels onder ogen krijgt, is de NAVO-topconferentie in Washington aanstaande, waar een nieuw Strategisch Concept het licht zal gaan zien en waarin het politieke en militaire bestaansrecht van het bondgenootschap ook naar de toekomst toe zal worden herbevestigd.

Al is de tijd voorbij dat de landen naar het oordeel van de NAVO-opperbevelhebbers nooit genoeg moderne strijdkrachten leveren, ook thans circuleert er onder de naam '*Defence Capabilities Initiative*' een wensenlijstje om het bondgenootschappelijke apparaat kwalitatief te verbeteren. Daarin gaat het vooral om de verbetering van de strategische en tactische mobiliteit, moderne en efficiënte (wapen)systemen, het logistieke voortzettingsvermogen om de snel inzetbare eenheden ook langdurig te kunnen ondersteunen, moderne C3 voor de NAVO-structuur en ten slotte de nodige maatregelen om de overlevingskansen van strijdkrachten en infrastructuur te verzekeren. Bij dit laatste valt vooral de verdediging tegen tactische ballistische raketten met massavernietigingswapens op – een onderwerp dat weliswaar op dit moment niet zo urgent lijkt, maar waaraan op termijn de nodige aandacht zal moeten worden besteed. Juist zo'n kostbare verdediging leent zich bij uitstek voor een gezamenlijke NAVO-aanpak.